

**Erfgoedtijdschrift voor Borchtlombeek, O.L.V.-Lombeek, Pamel en Strijtem
Verschijnt 6 maal per jaar. Tiende jaargang nr. 6, december 2022**

Rausa

Erfgoedtijdschrift voor
Borchtlombeek, O.L.V.-
Lombeek, Pamel en Strij-
tem

Secretariaat en verant-
woordelijke uitgever:
Erfgoed Rausa, Varing 40,
1760 Pamel
www.rausa.be

Werkten mee aan dit
nummer: Bart Caulier,
Constantia Lindemans, Rik
Van Cauwelaert, Jan De
Mont, Dirk Praet, Leo Van
Vreckem, Willy De Smedt

Eindredactie:
Kristien Hemeryckx en
Walter Evenepoel

Iedere auteur is verant-
woordelijk voor haar/zijn
bijdragen.

Je kan je gratis abonneren
op de digitale versie van
Rausa door een eenvoudig
bericht te sturen naar
erfgoed.rausa@gmail.com

Bankrelatie:
BE 97 8601 1557 2549

©
Zonder voorafgaande toestem-
ming van Erfgoed Rausa mag
niets uit deze uitgave worden
verveelvoudigd en/of openbaar
worden gemaakt door middel
van druk, fotokopie of op welke
andere wijze dan ook.

om te beginnen...

Rausa verschijnt in februari, april, juni, augustus, sep-
tember en december in digitale versie en op aanvraag
in gedrukte versie. De digitale nummers zijn gratis.
Wie een gedrukte versie wil, kan zich **in december
2022 abonneren** voor de volgende jaargang. **In de
loop van het jaar worden geen nieuwe gedrukte
abonnementen genoteerd.**

Wie zelf artikels wil schrijven of beeldmateriaal wil be-
zorgen is hartelijk welkom. De bijdragen graag inleve-
ren een maand voor de datum van verschijnen.

Redactieadres:

Erfgoed Rausa, Varing 40, 1760 Pamel,
rausa@skynet.be, 0473 11 25 00

Abonneeradres: erfgoed.rausa@gmail.com

Inhoud van dit nummer:

- Blz. 2: om te beginnen
- Blz. 3: Wie zoet is krijgt lekkers
- Blz. 4: Terugblik
- Blz. 5: Rausa in actie
- Blz. 6: Barbara Henriette, een dame met cachet
- Blz. 10: Dankjewel Florent en Raymond
- Blz. 11: Jan De Leeuw, bekoord door het woord
- Blz. 15: Kapitein Zeppos in Lombeek en Pamel
- Blz. 17: Van wat volk zijt gij? (Deel I)
- Blz. 20: Stamboombabbel: Remco

Op de voorpagina: Barbara Hendrika Lindemans, schilderij
van Pedro De Clercq, foto Jan De Mont

Wie zoet is krijgt lekkers

Nog maar een paar nachten slapen! Midden in de donkere nacht trekt Sinterklaas dan met schimmel en knechten langs onze schouwen en voordeuren. Alle brave kinderen worden beloond met jutezakken vol snoep- en speelgoed.

De goedheiligman heeft een drukke agenda dezer dagen. Hulpsinten van diverse pluimage steken een helpend handje toe.

Het overvolle programma noopt hen er echter toe om de moderne digitale middelen in te schakelen! Dat doet ook de Rausa-Hulp-Sint, die u langs deze weg opnieuw boeiende erfgoed-lectuur bezorgt. Niet éénmaal, neen, de Rausa Sint & pieten gaan maar liefst zes keer per jaar voor u aan de slag. Gelukkig hoeft al dat leesvoer niet per stoomboot uit Spanje ingevoerd te worden! Uit Spanje? Moet dat vanuit historisch correct oogpunt niet Turkije zijn? Is het Sinterklaasfeest niet grotendeels gebaseerd op leven en werk van Nicolaas van Myra, een stad ten zuidwesten van de Turkse kustplaats Antalya?

Nicolaas, de christelijke bisschop van Myra, leefde van het jaar 270 tot 343. Hij overleed – dat kon u wellicht al raden – op 6 december. In die tijd was Myra een Romeinse stad die ruim een eeuw later zou gaan behoren tot het Byzantijnse Rijk. Om de vele wonderen die hij verrichte, werd Nicolaas door die Byzantijnen als heilige vereerd. Tot zijn glorie werd de kerk waarin hij begraven lag, herbouwd als basiliek. Onlangs beweerden Turkse archeologen er de exacte locatie van Sint-Nicolaas' begraafplaats gevonden te

hebben. Bij opgravingen waren ze onder de basiliek op de overblijfselen van de eerste kerk gestuit. Daar diepten ze een sarcofaag op. Geen greintje twijfel hadden ze: dit moet de begraafplaats van de goede Sint zijn!

Ik wil mijn hoofd niet breken over dit onbevattelijk raadsel. Hoe kan een eeuwen geleden overleden en onder een soliede bouwsel begraven Turkse bisschop nog zo dartel over de Roosdaalse daken trippelen om onze jongste spruiten te verblijden met speeltuig, chocolade, nic-nacjes, mandarijntjes en marsepein?

Ook de Rausa-HulpSint moet me het wonderlijke antwoord op deze vraag schuldig blijven. Andere, meer ernstige overpeinzingen houden die brave man uit zijn broodnodige slaap. Het verlanglijstje dat hij naar zijn baas stuurde, is kort. Eén wens, meer staat er niet. Kan Sint-Nikolaas uit zijn vuistdikke boek vol namen van brave en minder keurige apostels niet een paar vaardige schrijvers opduikelen uit O.L.V.-Lombeek, Strijtem en Borchtlombeek? Een paar bevlogen erfgoed-adepten die de volgende edities van het Rausa-tijdschrift mee willen helpen vullen?

Raakt deze betrachting van de Rausa-Sint een gevoelige snaar bij u? Kriebelt het om de redactieraad van Erfgoed Rausa te versterken? Laat het ons dan snel weten! Daarnaast, veel leesplezier!

Bart Caulier

Foto: Leo Van Vreckem

Terugblik

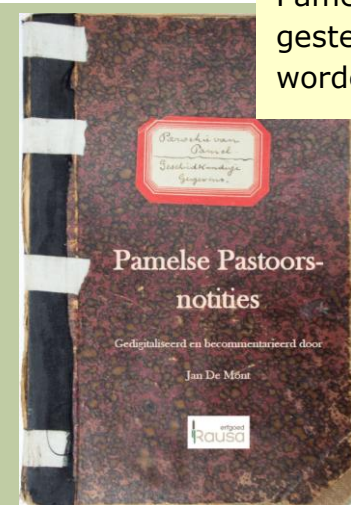
Je kan binnenkort een hele fotoreportage bekijken over de succesvolle Open Monumentendag en de ontroerende editie van Reveil op onze (vernieuwde website (www.rausa.be)).

De winter nadert. Wat is er gezelliger dan je met een goed boek knus te laten wegzakken in een comfortabele zetel? Erfgoed Rausa zorgt voor heel wat boeiende lectuur!

Rausa in actie

Pamelse Pastoorsnotities. Dit werkstuk van Jan De Mont werd voorgesteld op de Open Monumentendag en kan nog tot 31 december worden besteld.

Meester Staels is het nieuwe boek van Walter Evenepoel. In dit rijk geïllustreerde boek komt niet alleen het leven van een merkwaardige leraar aanbod, maar komen we heel wat te weten over het sociale en culturele leven in het Pamel van de vorige eeuw.

Welkom op de voorstelling op zaterdag 3 december, 10 uur in de erfgoedkelder van GC Het Koetshuis, Strijtem.

Meester Staels

Erfgoed Rausa

En er rolt nog een derde publicatie van de persen: 'Van Oostenrijkse citoyen tot Belgisch burger' is het jongste geesteskind van Willy De Smedt. Hij schetst hierin het leven van enkele voorvaders die tijdens de periode van half achttiende eeuw tot half negentiende eeuw vijf maal van nationaliteit veranderden.

Dit boek wordt (ook in de erfgoedkelder) voorgesteld op zaterdag 4 februari '23 om 10 uur.

Je kan tot 25 december intekenen voor deze publicaties! Elk boek kost € 25-. Het bedrag overschrijven op BE97 8601 1557 2549 van Erfgoed Rausa. Wil a.u.b. duidelijk jouw naam, adres en de juiste titel(s) vermelden!

En ook dit meteen noteren in je agenda...

Stamboombabbels op 4/2/23, 4/3/23, 1/4/23, 6/5/23 en 3/6/23

Nieuwjaarsopendeur op 7 januari: kom **tussen 18 en 20 uur** met ons het glas heffen op het nieuwe erfgoedjaar én op onze vernieuwde website!

21/3/23: **Nacht van de geschiedenis** i.s.m. Davidsfonds Roosdaal

Op 23/4/23 is er een 'beestig' boeiende **Erfgoeddag** in en om het Koertshuis

25/5/23: voorstelling boek '**Pamelse Toponiemen, opgefrist**'

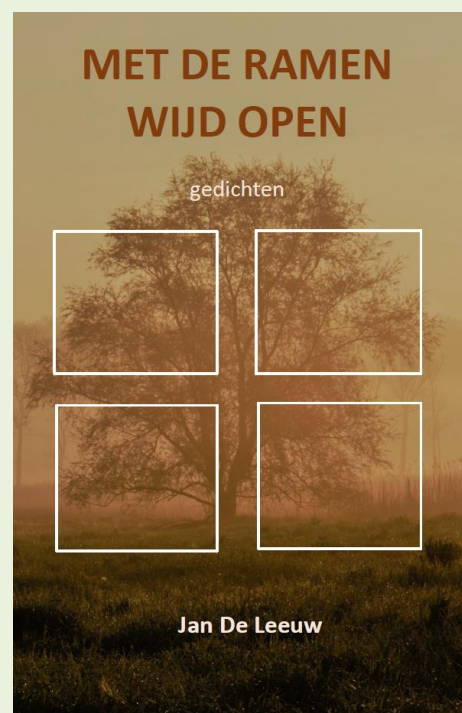
En verder zijn alle geïnteresseerden ook welkom op de maandelijkse **sessie 'gemeentelijk archief'**.

...en zeker ook dit nog!

Op woensdag 1 februari, 2023 (20 uur) nodigen Davidsfonds Roosdaal, Erfgoed Rausa en Cultuurraad Roosdaal je van harte uit op de voorstelling van de dichtbundel 'Met de ramen wijd open' van Jan De Leeuw.

Jan De Leeuw (80) heeft in 'zijn' Strijtem maar in uitbreiding in heel Roosdaal een belangrijke rol gespeeld in het verenigingsleven in het algemeen, maar in het culturele leven in het bijzonder. Als gewaardeerd declamator, maar zeker ook als woordkunstenaar heeft hij zijn sporen verdiend. Dat hij dit eerbetoon meer dan verdient, zal blijken uit de fijne verzen die in dit fraai uitgegeven boekje werden verzameld.

Reserveer je gratis zitje via 054 89 49 00 of info@koertshuisroosdaal.be.

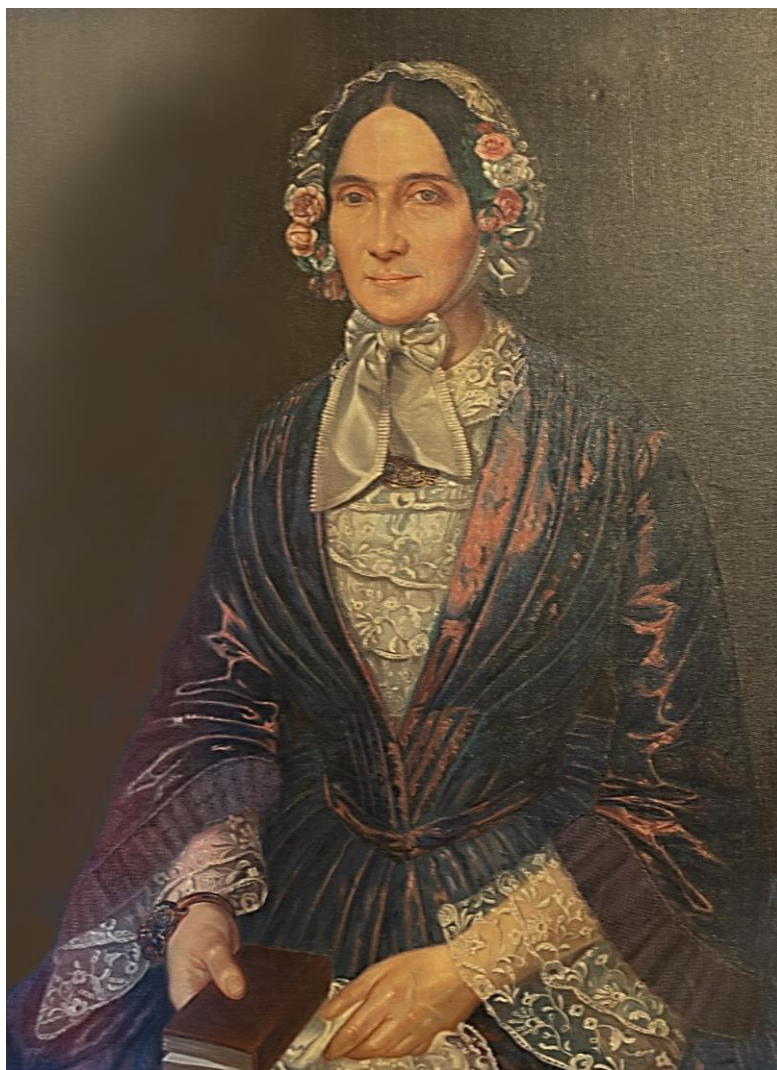

Barbara Henriette, een dame met cachet

We beseffen het maar al te goed: er komen in onze artikels veel te weinig vrouwen aan bod. Hun aandeel in 'besproken figuren' is veel te klein. Het mag duidelijk zijn dat dit niet de schuld is van de Rausa-redactie, maar dat dit euvel te wijten is aan de historische realiteit. De heren der schepping stonden vrijwel altijd op de eerste rij. Toch zijn er ook uitzonderingen. Neem nu Barbara Henriette Lindemans. Zij werd in 1812 op de Ledebergse Dries geboren als onderdaan van Napoleon, was vervolgens onderdaan van Willem der Verenigde Nederlanden om in 1895 als Belgische te overlijden. In de 83 jaar die ze op deze aardkluut kreeg toegemeten, heeft ze een indrukwekkend parcours afgelegd. Mochten we tijd en ruimte hebben, we zouden er een kleine roman kunnen aan weiden, maar we vonden een bevoorrechte verwante bereid om de merkwaardige biografie in enkele bladzijden samen te vatten. Constantia Lindemans kwam samen met haar echtgenoot prof. Robrecht Verwilghen in 1991 in het huis wonen van waaruit destijds haar over-groottante het pensioonaat bestuurde. Zij is dus een bevoorrechte getuige.

Barbara Hendrika Lindemans (1812 - 1895), oprichtster van het meisjespensioonaat op de Dries te Ledeberg.

Toen Barbara geboren werd op 21 april 1812 had zij reeds de onderwijskriebels in haar bloed. Die had ze meegekregen van haar voorouders. Haar overgrootvader Pieter Lindemans (1677-1742) had in 1713 het leegstaand schooltje op de Dries aangekocht (de vorige schoolmeester Arnoud Evenepoel was overleden) en nam tot vreugde van veel moeders de jonge kinderen met hun

Schilderij van Barbara Hendrika Lindemans door Pedro De Clercq. Foto Jan De Mont

schavuitenstreken gedurende enkele uren per dag onder zijn hoede. Hij leerde hen lezen, schrijven en rekenen. Barbara's grootvader en vader hebben die taak verdergezet. Toen haar vader in 1827 overleed nam haar broer Jan het roer over. Hij was nog geen twintig jaar oud.

De geboorte van Barbara was zeker een grote vreugde voor haar ouders, want zes maanden voor haar geboorte hadden ze een kindje verloren. Maar de komst van de flinke en sterke Barbara maakte veel goed. Zij groeide op in blakende gezondheid met een soort liefvalligheid die niets liet vermoeden van haar bijzonder sterk karakter. Maar ze had reeds haar eigen willetje en maakte haar luidruchtige protesten duidelijk aan haar omgeving. Als heel jong kind maakte ze soms groot kabaal bij het avondeten door met haar tinnen lepeltje een roffel op de tafel te slaan en te roepen "nog, nog !"

Om haar zachte moeder wat last te ontnemen werd ze al heel jong door haar vader in zijn klasje aan het werk gezet. Ze ging met enthousiasme aan de slag met lei en griffel. Na enkele jaren werkte ze haar schooltijd met de beste resultaten af.

De Belgische staat richtte ieder jaar algemene prijskampen in. Barbara nam deel en werd eerste geklasseerd voor het hele land. Zo verkreeg zij een studiebeurs aan het befaamd *Institut De Beauvoir* in Luik. Bij haar terugkeer zette haar vader haar onmiddellijk aan het werk. Ze begon met veel geestdrift aan het onderwijs. Dadelijk bleek dat ze een getalenteerde lesgeefster was.

Toen haar broer Jan de leiding van de jongensschool kreeg na het overlijden van vader en dus familiehoofd werd, wilde hij grote hervormingen doorvoeren. Er zou simultaan onderwezen worden aan jongens en meisjes apart. Er moesten zware beslissingen genomen worden. Een meisjeskostschool zou gebouwd worden aan de overkant van de Dries. Barbara, nog geen 18 jaar oud, zette er haar sterke schouders onder met de hulp van haar jongere zus Catharina, en ongetwijfeld ook met veel goede raad van haar broer. Alle drie waren ze immers geboren in een familie die generatieslang ervaring en kennis had opgedaan over de organisatie van een onderwijsinrichting.

De bouw verliep vlot en er waren genoeg leerlingen om de school te openen. In 1829 startte het eerste schooljaar van een instelling die uiteindelijk een goede honderd jaar zou blijven bestaan. Met Barbara aan het hoofd en Catharina als co-directrice werd het verwacht succes bereikt. De loopbaan van Barbara was verzekerd. Een onverwachte gebeurtenis, ongeveer 10 jaar later, veranderde echter alles.

Het meisjespensionaat op de Dries (foto Dirk Praet)

Barbara ontmoette Joost Gorik Borginon, een boerenzoon die met zijn ouders op het Withof woonde. Ze hadden een stevige relatie die in slechte aarde viel bij haar broer Jan, vooral toen ze moest bekenen dat ze zwanger was. Een schooldirectrice die ongehuwd in verwachting was, *dat* was in die tijd ongehoord.

Schilderij van Joos Borginon door Pedro De Clercq

Haar strenge broer Jan dwong haar het bestuur van de kostschool aan zus Catharina door te geven. Enkele weken later trouwde ze met de jonge Borginon en ging met hem op het Withof wonen. Vier maanden later werd hun eerste kind geboren, Julie.

Catharina, nu directrice, was nooit heel sterk geweest. Ze bracht iedere winter door met snotvallingen en iedere zomer met hooikoorts. Ze leed ook aan een jeukende huidziekte die haar veel last bezorgde, maar die ze voor iedereen verborgen hield. Toch schreef ze aan haar broer Pieter (die ver weg in Opwijk woonde): *"Gij moogt niet ongerust wezen in die baden dat ik moet nemen, want wij zien hoe voordelig die zijn. Dat doet den brand uyt het lichaam komen want al twee of drie dagen ben ik bedekt van ene soort van roodigheyd van den hals tot de voeten."*

Amper 34 jaar oud overleed Catharina plotseling in 1848. Ze had haar hele korte leven aan het meisjespensionaat gewijd. Eerst bij de oprichting ervan, daarna als co-directrice en tot slot, bij het onverwacht huwelijk van Barbara, als directrice.

Nu de school zonder leiding viel kwam Barbara terug om de directie op te nemen. Dat was een hele aanpassing. Ze kwam met haar man en drie dochtertjes op de Dries wonen en nam resoluut de touwtjes in handen. Ze was nu 36 jaar oud. Het was snel duidelijk dat ze niets van haar gezag had ingeboet. Naast haar familie beredderde ze alles betreffende het pensionaat met strenge maar rechtvaardige hand.

Nu ze terug aan het hoofd van de school stond, vond haar man Joost dat hun beider portret geschilderd moest worden. Die taak werd aan de tekenleraar overgelaten. Daarom moesten ze meerdere sessies van een paar uur poseren. Joost verdroeg dit geduldig, maar Barbara had er na één keer genoeg van. Een van de dienstmeisjes had ongeveer dezelfde gestalte als zij en heeft, gehuld in de fraaie jurk van haar werkgeefster, in haar plaats deze beproeving verder ondergaan.

Wanneer iets niet gebeurde zoals zij het wilde, werd de schuldige op het matje geroepen en kreeg een fameuze uitbrander, zo luid dat men het kon horen aan de overkant van de Dries.

Een van de taken die haar man op zich nam, was het aansteken van de gasverlichting bij valavond. Als Joost verdween in de tuin of naar zijn paarden ging, liep Barbara gans het gebouw door en draaide alle lampen een pitje lager.

Joost was een grote zware man met een geweldige lichaamskracht. Naar de herberg De Kroon geroepen, heeft hij eens drie dronkaards die amok maakten, alle drie met één armslag de straat opgegooid. Eens toen men bij hem op brutale wijze een tand trok, trapte hij van danige pijn een muur in.

Joost was misschien een tikkeltje ijdel, want hij liet zich gaarne 'Monsieur le Directeur' noemen, hoewel hij met de school weinig te maken had. Hij gaf wel de lessen in schoonschrift en tikte wel eens een leerling op de vingers. Hij had trouwens een druk leven want hij beheerde nog steeds het Withof, de boerderij die hij van zijn ouders had geërfd. Ook zorgde hij ervoor dat zijn velden en de tuin genoeg voedsel produceerden voor de beide kostscholen.

Het spreekt voor zich dat het wel en wee van haar familie Barbara niet onberoerd liet. Haar broer Pieter huwde in Opwijk in 1840 met de dochter van kostschoolhouder Arnaut Van Bever, en volgde deze op als hoofd van de instelling. Haar moeder, Johanna Evenepoel stierf in 1854. Haar oudste zus, Therese huwde in 1855 met Jean Batiste Van den Eeckhoudt, een van de leraren aan het jongenspensionaat.

Barbara kreeg er in de loop van de jaren nog drie kinderen bij. In 1848 werd Alfons geboren. Later werd hij arts en oefende zijn beroep ter plaatse uit. In 1850 werd Alfred geboren. Deze kreeg later de hoeve het Withof van zijn vader in bezit.

Julie

Henriette

Thérèse

Alphonse

Alfred

Gustave

Twee jaar later kwam Gustave ter wereld. Hij werd ook arts en vestigde zich aanvankelijk in Schaarbeek. Rond 1913 kwam hij terug naar Ledeberg.

Haar broer Pieter overleed in Opwijk in 1860, haar broer Jan stierf in 1865. Schoonbroer Jan-Baptist Van den Eeckhoudt volgde Jan op aan het hoofd van het jongenspensionaat.

Toen Barbara een dagje ouder werd, gaf ze meer en meer verantwoordelijkheden door aan haar oudste dochter Julie. In feite had Julie nu de leiding onder supervisie van haar moeder. Toch bleef de instelling bestaan als 'Le Pensionnat de Madame Borginon' en dit tot aan haar overlijden in 1895. Haar man Joost Borginon overleefde haar twee jaar.

Gedurende vele jaren was Barbara de drijvende kracht bij het besturen van dit familiebedrijf. Ze droeg kwaliteit hoog in het vaandel. Dat bezorgde haar een zekere faam, want verschillende leerlingen kwamen uit Engeland.

Het meisjespensionaat op de Dries kwam later in handen van de gezusters Lecoyer, de kinderen van Thérèse, de zus van Barbara. Rond 1929 werd de instelling verlieslatend door de opkomst van katholieke- en gemeentescholen, die gratis onderwijs aanboden. In 1931 sloten de deuren definitief. Na lang wikken en wegen werden de gebouwen verkocht aan de zusters van Vorselaar.

Het roemloos einde van een instituut dat vroeger zo succesrijk was geweest, werd ook

vroeg of laat het lot van talloze andere privaatinstututen in heel ons land. Ze kregen allemaal te maken met dezelfde obstakels of andere privaat redenen.

Zo ook de jongenskostschool op de Dries in Ledeberg. Na het overlijden van Jan Lindemans in 1865, nam zijn schoonbroer J.B. Van den Eeckhoudt het bestuur over, maar de erfgenamen van Jan (Barbara en de kinderen van haar zus Thérèse en de kinderen van haar broer Pieter -in Opwijk-) eisten hun erfenis op. Na een paar jaar was de school op 'kundige' wijze leeggelopen. Een poging tot inkoop mislukte. Al Jans eigendommen werden dan in gelijke parten onder de erfgenamen verdeeld. Barbara verkreeg de jongenskostschool met tuin (het complex rechts op de foto).

Haar zoon Gustave erfde het op zijn beurt van zijn moeder. Gustave (ook 'de kleinen dokter' genoemd) restaureerde en moderniseerde het (foto op blz. 10). Hij is er met zijn gezin ingetrokken rond 1913 en hij heeft er de laatste jaren van zijn leven doorgebracht.

Wat het meisjespensionaat betreft: de gezusters Lecoyer zijn er blijven wonen tot ca 1960. Op hogere leeftijd zijn ze verhuisd naar Brugge, waar ze tot hun overlijden in het rusthuis van een (dankbare) Engelse oud-leerling verbleven.

Het jongenspensionaat in Opwijk (waar Barbara's broer Pieter directeur was) heeft zwaar geleden onder de Eerste Wereldoorlog. Het schoolhoofd zag zich verplicht de studentjes naar huis te sturen om vluchtelingen op te nemen in de gebouwen van de kostschool. Dat kon tot wanneer de Duitsers de gebouwen opeisten om er een lazaret voor gewonde soldaten in onder te brengen. Nadien vestigden zij er hun hoofdkwartier voor de streek.

Bij de nederlaag van Duitsland hebben de soldaten alles zwaar beschadigd achter gelaten. Zelfs de kapel werd niet gespaard.

De restauratie zou enorme kosten met zich meebrengen. De laatste directeur, Louis Lindemans was een realist: hij was er zich van bewust dat de tijden waren veranderd en hij heeft de kostschool niet meer heropend. Hij verhuurde de gebouwen aan een klooster. In de stormnacht van 12 januari 1923 is de school in vlammen opgegaan.

Het woonhuis is gespaard gebleven en wordt nog steeds bewoond door de familie Lindemans.

Op de foto hieronder (ca 1930) zien we het resultaat van de verbouwing van het jongenspensionaat tot landhuis, uitgevoerd in 1913 in opdracht van Gustave Borginon.

Constantia Lindemans

Dankjewel!

Florent Kestens (L) en Raymond Evenepoel (R), beiden tot vorig jaar hard werkende leden van de Rausa-ploeg, werden door het bestuur bedacht met een 'Oorkonde van Erelid'. De vereniging is hen dankbaar voor de vele diensten die zij aan ons erfgoed hebben bewezen.

Jan De Leeuw, bekoord door het woord

Foto Jan De Mont

Je kan niet om de vaststelling heen: de lucht boven de Roosdaalse dorpen bevat ongetwijfeld poëtische partikels. Het aantal woordkunstenaars dat tussen Dender en Lombeek de edele dichtkunst beoefende (en beoefent), ligt immers opmerkelijk hoog boven het nationale gemiddelde. Dat ze niet allemaal terug te vinden zijn in de lijst van 'bekendste dichters des vaderlands' ligt voor de hand, maar dat betekent niet dat hun poëzie minder interessant zou zijn. Van één van deze minder bekende woordkunstenaars mochten we de voorbije jaren wel regelmatig fraai woordenspel zien verschijnen. Het was met enige schroom dat hij zijn verzen in de openbaarheid bracht, maar de appreciatie die erop volgde, was een reden om in te stemmen met het voorstel van Davidsfonds Roosdaal, Erfgoed Rausa en de Cultuurraad om de beste gedichten en haiku's van Jan De Leeuw in een mooie bundel te verzamelen. Wij kijken al uit naar 1 februari 2023, want op de laatste dag van de 'Week van de Poëzie' wordt 'Met de ramen wijd open' feestelijk voorgesteld aan het publiek. Als aanloop naar deze presentatie hadden wij met Jan een gesprek over leven en werk.

Er blies op die 29ste december van 1941 een ijzige wind over de Boezenberg. De achthonderd inwoners van Onze-Lieve-Vrouw-Lombeek voelden steeds meer de gevolgen van de bezetting. De voedselschaarste, de angst voor de verplichte tewerkstelling in

Duitsland en de onheilspellende berichten over het verloop van de strijd, zorgden voor een bedrukte stemming in het anders zo gezellige dorpje. Toch was er die dag ook vreugde bij de familie De Leeuw- Van Audenrode, want in het huis aan de Koning Alberstraat werd de kleine Jan geboren. Zijn zus en broer kregen er een speelkameraad bij. Enkele jaren later zou een derde zoon het gezin compleet maken.

Beide ouders waren afkomstig van 'den Hunsel' en hadden landbouwgenen in het bloed. Het was eerder toevallig dat vader Jozef een baan aannam in een Brussels wijnhuis.

"Ik denk dat het 'niet meer voluit kunnen boeren' een ontgoocheling was die mijn vader zijn leven lang heeft meegedragen. Ik heb trouwens die verbondenheid met de boerenstiel van hem geërfd. Wij hadden rond ons huis, zoals iedereen in die tijd, ook heel wat aanplant van kleinfruit, zodat we als kind ook altijd wel een handje moesten toesteken.

In het Lombeekse gemeenteschooltje zaten we maar met een handvol jongens. De oorlogssituatie was niet bepaald bevorderlijk om voor een groot gezin te kiezen. Met amper zes jongens in het eerste studiejaar en nog zo'n groepje in het tweede, was onze graad-klas maar dun bevolkt. Omdat ik op het einde van het jaar ben geboren, ben ik altijd de jongste van de klas geweest (en bovendien ook de kleinste). Na het vierde studiejaar was het afgelopen in de dorpschool en moest ik met tram en fiets naar het Ninoofse college. Daar zat ik in het 7de leerjaar bij meester Cieters, een uitzonderlijk getalenteerde onderwijzer die zijn passie voor taal op zijn leerlingen kon overbrengen. Zo ook bij mij.

Ik zie hem daar nog vooraan op de trede staan waar hij onnavolgbaar gedichten en prozateksten declameerde: 'Boer Cools, Floere het fluwijn, 't en zijn de Joden niet Heer Jesu...' .Hij verwachtte dat we dat nadeden met evenveel pathos."

Jan onderbreekt plots zijn verhaal en citeert helder en plechtstatig. De verzen komen er moeiteloos uit gerold alsof hij ze net had ingeoeffend. Dan neemt hij de draad weer op:

"Ik leerde bij meester Cieters ook de eerste woorden Latijn. Hij maakte prachtige pancarten waarop hij Latijnse spreuken in gotisch schrift noteerde. Woorden voor altijd in mijn geheugen gegrift. Ik heb daar ook de eerste echte literaire ervaring opgedaan met het lezen van een prijsboek van André Demedts 'Ik wil een dappere kerel zijn', verscheen onder het pseudoniem Koen Lisarde. Wanneer men mij thuis zag lezen, dan volgde algauw de opmerking 'Zit ge weer in die gazet bezig? Er is buiten zoveel werk!' Thuis heerste de cultuur van de aardbei, en de maandelijkse publicaties van kloosterorden. Maar bij meester Cieters proefde ik van de echte cultuur".

Omdat Jan in Ninove school liep, was hij de band met zijn dorp wat verloren. Toch had men ook in Lombeek gemerkt dat 'dat manneke van den Boezenberg' wel wat in zijn mars had. De pastoor vond op een bepaald ogenblik dat er ook in Lombeek een jeugdbeweging moest komen. Hij trok met een voorstel naar Jeanne Van Cauwelaert (dochter van burgemeester Emiel). "Zoudt gij hier de Chiro willen opstarten? Maar begin met de jongens, want met de meisjes zal dat moeilijker lukken" had hij haar gezegd. Zo komt het dat een dame de Lombeekse Chirojongens uit de grond heeft gestampt. Het was voor Jeanne geen gemakkelijke opgave, maar ze vestigde dan maar haar vertrouwen in een paar jonge kerels, haar jongere broer Wilfried en zijn beste vriend... Jan De Leeuw. Dat vijftienjarigen maar meteen leider moesten spelen, werd niet als een probleem beschouwd.

"Ik heb dat eigenlijk mijn hele leven ervaren: wanneer men iemand zoekt om een verantwoordelijkheid op te nemen, klinkt het: 'Jan zal dat wel doen!', bij de Chiro was het dus ook van dat. Normaal moest je zeventien zijn om in de leiding te komen. Ik heb dat als vijftienjarige proberen te doen door te gaan kijken naar de toen befaamde ploeg chiroleiders van Pamel met o.a. Jef Bulté, Raymond Evenepoel, e.a.. Ik heb daar heel veel van opgestoken. We hebben de verwachtingen toen toch behoorlijk kunnen inlossen, al kun je je wel voorstellen dat het in zo'n klein dorpje met zo weinig jongeren niet vanzelfsprekend was. Toen ik mijn laatste jaar in Sint-Joris deed,

had ik zoveel werk dat ik de Chiro moest opgeven. Het is nadien spijtig genoeg stilaan doodgebloed, ook al omdat het rekruteringsgebied in Lombeek te klein was. De vriendschap met Wilfried Van Cauwelaert is echter gebleven, ik zat toen heelder dagen bij hem thuis. Daar heb ik ook de eerste 'lessen' over politiek gekregen. Burgemeester Emiel Van Cauwelaert was als politiek-redacteur van Het Volk gebonden aan het ACW, maar hij was in de grond een echte federalist. Wij zaten daar als jonge kerels te luisteren naar heel wat figuren uit de ruime Vlaamse Beweging die op bezoek kwamen aan de Koning Albertstraat. Emiel stuurde ons ook (waarschijnlijk veel te jong) naar allerlei vormingsdagen en congressen. Misschien tot spijt van onze mentor hebben al deze ontmoetingen van mij geen politieker gemaakt."

Na vijf jaar in het college van Ninove, toen enkel met een afdeling lager middelbaar, moest Jan alweer van school en vriendenkring veranderen. De meeste klasgenoten kozen voor Denderleeuw of Aalst om hun humaniora af te maken, maar voor Jan viel de keuze op het Brusselse Sint-Jorisinstituut. Dat stond eind jaren vijftig bekend als dé school voor wetenschappen en wiskunde, in tegenstelling tot het wat verderop gelegen Jezuïetencollege van Sint-Jan Berchmans, waar de latinisten werden gevormd. Jan kwam dus terecht in Sint-Joris waar hij 14 uur per week wiskunde op zijn boterham kreeg.

"Dat mathematisch gedoe was zo overdonderend dat ik na mijn humaniora een tegenzin had voor wiskunde. Ik was de enige van de klas die geen wetenschappen verder studeerde. Ze begrepen dat niet: "Allee jong, ge zit hier al drie jaar uw botten af te draaien om mee te kunnen en nu gaat ge iets anders doen..."

Maar voor mij was het intussen wel heel duidelijk dat ik een taalrichting zou volgen. De universiteit was, net als voor veel andere studenten van bescheiden komaf, financieel niet haalbaar. Het regentaat was een waardig alternatief. Ik ben er nog altijd van overtuigd dat deze situatie ertoe geleid heeft dat in die periode veel getalenteerde mensen in de lerarenopleiding zijn terecht gekomen.

De jongste jaren moet men vaststellen dat een lerarenopleiding voor veel jongeren niet de favoriete studierichting is.

Ik ging dus naar Sint-Thomas, een toonaangevend instituut waar ook een internaat aan verbonden was. Hier kwamen studenten toegestroomd uit alle hoeken van het land. Het aantal kandidaten was groot, de selectie genadeloos. Omdat ik in de humaniora geen Latijn had gevolgd en de richting moedertaal-geschiedenis dit vereiste, zat ik bij de groep niet-latinisten. We doorworstelden supplementair de leerstof van drie jaar humaniora.

Onze Lombeekse aspirant-leraar had echter een groot talent om te memoriseren en in 1962 kon hij zich als gediplomeerd leraar (met onderscheiding!) aanbieden op de toen zeer krappe onderwijsmarkt. Terwijl men vandaag smeekt om mensen die 'alsjeblief voor de klas zouden willen komen staan', waren de vacante plaatsen toen zeer beperkt. In Halle was het Don Bosco-instituut in volle uitbouw en daar zag men de ambitieuze leerkracht wel zitten. Hij maakte alleszins een goede indruk want na een verplichte pauze van een jaar (legerdienst in Keulen) mocht hij voor de rest van zijn carrière elke dag koers zetten naar de Lennikse steenweg in Halle.

Het mag niet verwonderen dat de knappe jonge leraar ook Amor op zijn pad zou ontmoeten. Ghilaine, de charmante dochter van de Strijtemse veldwachter Gust Eylenbosch, werd de trouwe levensgezel waarmee Jan in 1967 voor het altaar van het Strijtemse kerkje verscheen. Hun verbond werd bezegeld met de geboorte van twee flinke nazaten, Tom en Griet. Wij vermoeden dat moeder Ghilaine in hun nieuwe woonst aan de Strijtemse Kerkveldstraat wel vaak het avondsprookje voor de kindjes moest voorlezen omdat haar echtgenoot pas laat thuiskwam van school of nog naar een vormingsavond moest vertrekken. Jan had immers intussen (zoals zo vaak gebeurde) ook in Don Bosco een verantwoordelijke functie gekregen.

"Ik heb de groei van de school van dichtbij meegemaakt. Aanvankelijk waren we maar met een vijftiental lekenleerkrachten. Wij waren toen kleine pionnen in het machtsinstituut van de paters.

De jonge lerarengroep heeft heel voorzichtig maar onophoudelijk geknaagd aan die machtspositie.

Ik had graag gehad dat ik eens in een vereniging of een werksituatie kon stappen en gewoon mocht 'meedoen'. Maar het opnemen (of opgedrongen worden) van verantwoordelijkheid is een constante in mijn leven geweest. Dat was dus ook in Don Bosco het geval.

Telkens wanneer er een vernieuwing aankwam, werd in mijn richting gekeken. Vrij snel zat ik in de directievergaderingen. Ik moet zeggen dat dit mij ook wel motiveerde: je krijgt het gevoel dat wat je doet iets in beweging kan brengen."

De meest succesvolle periode was voor Jan ongetwijfeld de overstap naar het VSO (Vernieuwd Secundair Onderwijs) waar Jan niet alleen de pedagogische bakens uitzette voor zijn school, maar voor heel de regio Halle. Dit heb ik zelf als jonge collega van Jan op de eerste rij meegemaakt. Ik zag hoe hij zich met talent vastbeet in de materie, hoe hij ontelbare woensdagnamiddagen en avonden naar alle uiteenzettingen ging, waar die in het land ook plaats vonden. Hij werd echt een autoriteit in de materie. Hij ging niet alleen in de scholen, maar ook in verenigingen het als revolutionair beschouwde pedagogisch project uiteenzetten. Bovendien kon hij zijn eigen lerarengroep zo begeistere en motiveren dat ze uitstegen boven zichzelf.

De financiering van deze hervorming zou echter de achillespees blijken te zijn. Hoewel men bepaalde aanpassingen moest terugschroeven, bleven belangrijke inzichten van het VSO tot vandaag doorwerken.

Ondanks de belastende onderwijsopdracht, bouwde Jan ook mee aan het sociale weefsel van de Strijtemse gemeenschap.

"Op een bepaald ogenblik werd ik voorzitter van de parochieraad. De zorg voor de parochiezaal Sint-Martinus maakte daar ook deel van uit. Meester Van Nerom had zich jaren vol plichtsbefef van die taak gekweten. Op een bepaald ogenblik werd het hem echter te zwaar en moest worden uitgekeken naar een andere verantwoordelijke. Die bleek onvindbaar. Dus zou ik zelf voorlopig overnemen, maar dat 'voorlopig' heeft een paar decennia geduurd."

In 1987 heeft Jan zich samen met Luc Van Liedekerke en de ploeg van de Landelijke Gilde het lot van de vervallen kapel van de Zeven Beuken aangetrokken. Met financiële steun van alle Strijtemnaren werd een grondige restauratie uitgevoerd. Dankzij dit initiatief is een mooi stuk Strijtems erfgoed gered.

Bij ijverige Jan zouden ook de agrarische genen op een bepaald ogenblik duidelijk een rol gaan spelen. Jan ontwikkelde een ware passie voor de schapenfokkerij. Neen, niet zomaar het gewone Vlaamse melkschaap dat in de vorige eeuw in bijna elk gezin (als 'koe van de arme mensen') zorgde voor melk, wol en een vettige bout. Neen, Jan specialiseerde zich in de stamboekfokkerij van texelaars, een ras met uitzonderlijke vleeskwaliteiten. Ontelbare tochten naar Texel en Noord-Nederland leverden niet alleen kennis op, maar resulteerden ook in mooie vriendschappen met de plaatselijke fokkers.

De schapenfokkerij is wel een intensieve bezigheid. Maar Jan bleef het combineren met zijn onderwijsbaan.

Zoals in vele scholen werd ook in Halle het BSO (Beroeps Secundair Onderwijs) een beetje stiefmoederlijk behandeld. Toen men de cyclus verlengde naar zeven jaar, moest daarvoor ook een pedagogische verantwoordelijke worden aangesteld. Omdat niemand zich geroepen voelde, heeft Jan ook die opdracht op zich genomen.

"Ik heb toen wel geëist dat die afdeling als volwaardig zou worden beschouwd. Ik had het geluk een aantal enthousiaste leerkrachten aan te trekken. Ik gaf zelf les, ik

kende dus mijn 'gasten', ik heb in die periode alle klassenraden gevolgd en ik kende de achtergrond van elke leerling. Het was intens: een groep van 350 leerlingen en 50 leerkrachten runnen."

Maar toen ging plots het licht uit... op een mooie vakantiedag in 1994 werd Jan, terwijl hij buiten een karwei aan het opknappen was, plots onwel. Hij voelde dat er iets fout liep met zijn hart. Gelukkig voor hem kwam zijn vriend Luc Van Liedekerke toevallig langs. Dat die onmiddellijk de hulpdiensten verwittigde, zou later een levensreddende actie blijken te zijn.

"Op intensieve lagen wij in stervorm, ik hoorde voortdurend gepiep en getuut. Plots hoorde je ergens zo'n signaal haperen en kwamen de verplegers aangerend die het bed uit de ster rolden en ermee het kwartier verlieten. Die kwam niet meer terug. Ik was in een soort trance, een berusting: 'Tja, het is wat het is, het zal hier met mij ook wel gedaan zijn'.

Maar ik kwam erdoor. De eerste twee jaar verliepen moeilijk. Werken ging niet meer, maar kijk, ik ben er nog! Eigenlijk voel ik me behoorlijk goed. Ik ben dankbaar om wat ik in die jaren na 'het voorval' nog mocht beleven".

Die dankbaarheid geldt niet alleen voor Jan zelf. Ook zijn ruime omgeving mag zich gelukkig prijzen, want na zijn herstel nam Jan rustig aan weer heel wat taken op zich. Zo maakte hij ook meer tijd voor zijn oude passie, de liefde voor de taal. Hij was gewaardeerd jurylid voor poëziewedstrijden, voerde als bekwaam declamator het woord op plechtigheden, werkte onder andere voor Erfgoed Rausa mee aan theatervoorstellingen en legde zich met succes toe op het schrijven van haiku's en gedichten. Het is dus meer dan terecht dat wij deze wijze, bedachtzame en creatieve dorpsgenoot in zijn tachtigste levensjaar met een mooie bundel een waardig eresaluut kunnen brengen.

WE

Kapitein Zeppos in Lombeek en Pamel

Wie Abraham nog niet heeft gezien, kan zich moeilijk inbeelden dat er een tijd is geweest waarin de televisie een merkwaardig curiosum was dat enkel bij de meer begoede burgers de huiskamer bij valavond in zijn ban kon houden. Toen begin jaren zestig het lichtgevende kastje toch het Vlaamse land veroverde en de lotgevallen van Schipper naast Mathilde het verzamelde gezin verblijde, was dit het schroomvolle begin van een vorm van amusement die op enkele decennia het hele amusementslandschap overhoop zou blazen. De VRT nam het door ons gewaardeerde initiatief om veel reeksen uit de oertijd van de televisie op handige dvd's te persen. Er zijn mensen die dit laatdunkend 'flauwe nostalgie' noemen, maar voor erfgoedliefhebbers is dit een positief begrip! Wat zou er fout zijn aan het terugblikken naar dingen die we vroeger heel mooi hebben gevonden?."

Uiteraard hebben we oog voor de soms stuntelige dialogen of de trage opbouw van verhaallijnen, maar deze opnamen hebben ook prachtige acteerprestaties geregistreerd van grote artiesten. Neem nu de jeugdreeks 'Kapitein Zeppos'. Nooit was een Vlaamse jeugdreeks zo populair, ook in het buitenland! Tussen 1964 en 1968 zat zwart-witkijkend Vlaanderen nagelbijtend te kijken naar de intrige tussen Senne Rouffaer en Vera Veroft, spiegelde jongelui zich aan de wat opstandige adolescent Raymond Bossaert en gniffelden wij allemaal om de gekke snuiten van Cyriel van Gent en de vele andere pittoreske figuren. Maar voor ons, inwoners van Lombeek en Pamel kwam daar nog iets heel bijzonders bovenop: onze dorpen bleken het ideale decor te zijn voor dit meeslepend epos.

Achteraf bekeken kun je het beschouwen als een promotiefilmpje waarin alle troeven van dit stukje Pajottenland werden opgenomen. Niet alleen de Lombeekse molen, het molenhuis, de heuvelende velden, het Pamelse dorpsplein, de Lombeekse kerk, de Denderbrug, de Kroon, en de bakkerij van 'de Zwisjs' werden vereeuwigd. Maar ook talloze dorpsgenoten werd een figurantenrolletje toebedeeld. Zelfs Rik Van Cauwelaert, onze onvolprezen journalist en politiek analist, is minutenlang in zijn jeugdig-

heid te bewonderen.

Wanneer wij hem vragen om zijn 'Zeppos-ervaringen' even op te diepen, stemt hij lachend toe, erop wijzend dat het om een jeugdzonde gaat.

"Die opnamen zijn voor

het dorp echt wel een belevenis geweest die verschillende jaren heeft geduurd. Één van de regisseurs was afkomstig uit Dilbeek en hij kende de streek hier zeer goed. Ongeveer alles wat een beetje de moeite waard was, werd als locatie gebruikt. Wanneer zo'n filmploeg neerstrijkt in een kleine gemeenschap, moeten die ook onderdak krijgen. Sommige acteurs logeerden hier in de kroon bij Suzanne en Jef Vossen. Met sommige leden van filmploeg werd een vriendschappelijke band gesmeed. Op de duur waren die mensen zelfs een beetje deel geworden van het dorp. Maar dat dorp speelde ook mee, de winkelier, de toevallige voorbijganger, de boer op zijn veld, de huisvrouw aan de voordeur, ze kwamen prominent in beeld.

Op een dag zei Christian Vossen mij, je moet eens bij mijn vader gaan want ze hebben gevraagd of hier geen muziekgroepje is. Jef wist dat ik met enkele vrienden een skiffle-groep had gevormd. Ik zat toen op Sint-Lucas in Brussel en als je daar geen gitaar kon spelen, dan stelde je niets voor in die tijd. Ik had wat akkoorden geleerd van Firmin Michiels (later nog grote baas geworden van Virgin Records). In die Sint-Lucas-entourage zaten ook nog Koen De Bruyne (broer van Kris) en Jos Smits, gitarist van Ferre Grignard.

Wat later startte ik met mijn vriend Francis Van Huychem een Lombeekse variatie op de New Lost City Ramblers. Weldra kwam zijn broer Eric meespelen op een stringbas die vader Frans (schrijnwerker) voor hem had gemaakt. Onze Pamelse makker Jef Van Vreckem maakte met zijn wasbord de band compleet.

Jef Vossen had bij regisseur Bert Struys dus wat reclame gemaakt over ons en prompt werden er enkele scènes in het script opgenomen. Wij zaten dan zagezegd in de windmolen te repeteren. In een andere opname moesten we optreden in de Filosoof (de zaal naast De Kroon). Die klankopname werd wel in een professionele studio gemaakt, dus wij naar Waterloo 'gelijk echte'.

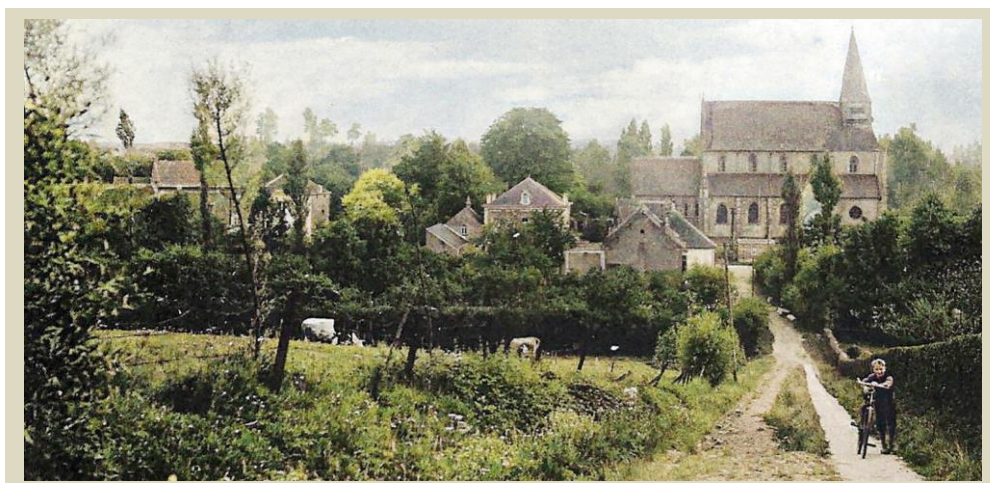
Wij beleefden natuurlijk de tijd van ons leven! En het strafste van al, we werden er ook nog eens voor betaald! Zonder twijfel waren wij toen de best betaalde groep van het Pajottenland. Op een keer had Frans Van Huychem ons zonder iets te zeggen ingeschreven voor een zangwedstrijd, (het was ook de tijd van de legendarische 'crochets') in zaal 'Were Di' in Strijland. Winnen wij daar toch wel zeker! Wij waren al (te voet) op de terugweg toen men ze ons kwam zeggen "Ge moet terugkomen, ge hebt gewonnen!" Op slag zagen wij voor ons al een stralende toekomst in de muziekwereld, ge kunt gaan denken! Maar toen trouwde de ene, de andere moest verhuizen voor zijn werk en net als bij 'de fanfare van honger en

dorst' van Jan de Wilde, bleef er uiteindelijk niemand meer over. Maar wij hebben, mede dankzij kapitein Zeppos, een geweldige tijd gehad".

Wij hadden onze lezers graag een hele reeks beelden uit de serie aangeboden. Zoals het hoort hebben wij contact opgenomen met het VRT-archief omdat wij uiteraard het auteursrecht willen respecteren. Omdat het bedrag per gebruikte foto buiten onze financiële mogelijkheden ligt, beperken wij ons dus tot een paar verstilde beelden. Maar wie toch van het Lombeek en Pamel van de vroege jaren zestig wil genieten, geen nood! In onze gemeentelijke bibliotheek ligt de hele reeks op jou te wachten. En heb je het toch niet zo voor die oude prenten, op woensdag 18 januari kun je vanuit de comfortabele schouwburgzetel van GC Het Koetshuis de verrijzenis van Kapitein Zeppos beleven, al zal je het zonder Senne Rouffaer en 'Living it up' van Bert Kaempfert moeten stellen.

WE

Dit is geen 'still' uit Kapitein Zeppos, maar een oude prentkaart, prachtig ingekleurd door Dirk Praet

Van wat volk zijt gij? (Deel I)

In 1993 rolde een extra-nummer met deze titel van de pers van het Pamelse DF-klokje. Hierin beschreven François De Neef en Gerard Van Herregweghen niet minder dan 99 (vooral Pamelse) families en deden ze de soms heel kleurrijke maar tegelijkertijd alleszeggende toenamen haarfijn uit de doeken. Intussen zijn wij haast 30 jaar verder en is ook 'ons dorp een venster op de wereld geworden'. Sindsdien integreerden zich hier op onze prachtige oostelijke heuvelkant van de Dendervallei, het begin van het Pajottenland, honderden nieuwe Roosdaalnaars en soms klonken hun familienamen zelfs ietwat vreemd in de oren. Hoogtijd dus om eens te kijken hoe het gesteld is met de oude lokale families van de vier oude dorpskernen (in 1965 en 1976 gefusioneerd tot Roosdaal) en of het waar is dat de naamdragers van de oude families stilaan hun monopoliepositie uit handen hebben moeten geven.

Gemakkelijker gezegd dan gedaan! Maar we doen toch een poging. Als ijkpunten hebben wij het jaar 1920, de tijd waarin Ernest Claes de Witte van Sichem tot leven liet komen, het jaar 1985, tien jaar na de laatste fusie, en uiteraard 2021 genomen. Hiermee een tijdsspanne van een eeuw overkoepelend, een tijdsblok waarin de wereld en zeker onze dorpswereld totaal is veranderd en waarin niemand nog in staat was en is om de talloze veranderingen en steeds sneller opeenvolgende evoluties in kaart te brengen en te kanaliseren. Op de terechte vraag "Waar gaat dit eindigen?" blijven wij allemaal het antwoord schuldig. Maar vooraleer nog meer te peroreren, ware het misschien toch niet slecht even de herkomst en de evolutie van de 'familienaam' in herinnering te brengen. Wij maken hiervoor een sprong naar meer dan duizend jaar geleden, naar de tijd van de Grote Keizer, Karel. Een tijd waarin een familie van drie, soms vier generaties samen met hun beesten onder één strooien dak woonde. Een tijd waarin de (over)grootvader de rol van pater familias opeiste. Zijn (laatste) woord was wet. En hieraan kon niet worden getornd. Hier gaan we.

Onze verre voorouders die van Frankische origine waren en die vanaf de 3de-4de eeuw druppelsgewijs de Rijn, de limes, de natuurlijke grens met het Romeinse Rijk, waren

overgestoken, hebben zich hier op korte tijd opgeworpen als heer en meester. De meeste lokale 'inboorlingen', voor zover deze niet door de Romeinen waren uitgeroeid of weggevoerd als slaven, trokken weg naar het zuiden of naar het westen, meestal zelfs de zee over. De achterblijvers hebben zich willens nillens aan de nieuwe Heren onderworpen en na een paar eeuwen was er hier in de toenmalige Lage Landen een nieuwe samenleving ontstaan.

Van familienamen was nog lang geen sprake. Wel werden de samenlevende families aangeduid in functie van hun herkomst of woonplaats: Vandenberg, Uitdenbroeck, Vandebos, Vanderheiden, Vanderslikken, ... voornamen bestonden wél. En het was zelfs de gewoonte geworden om de eerstgeboren zoon van de oudste zoon te kersenen met de voornaam van zijn grootvader. Voor dochters gold deze naamgeving niet. In elk geval leeft deze traditie nu nog bij sommige families voort en zeker niet alleen bij de adel.

Er waren uiteraard veel broeken (moeraslanden), heuvels, bergen, heidegebieden en slikken (gebieden die bij hoog zeewater overstroomden, denk maar aan het Zwin), en op de duur, zeker ook omdat de bevolking danig begon aan te groeien, werd het toch wel een beetje een kakafonie. Zo ontstond uit pure noodzaak de twee-naamsgeving: een voornaam gevolgd door een toenaam. Een toenaam die vooral vanaf de 11de-12de eeuw zou uitgroeien tot een echte familienaam. En bij deze toenamen-familienamen blijven we even stilstaan, want die zijn niet zo maar lukraak uit de mouw geschud. Deze zijn veelal op een logische en beredeneerde wijze ontstaan en zijn gegroeid uit het volkse leven en denken.

Soms zijn er meerdere verklaringen mogelijk. Ik citeer hierna de meest voor de hand liggende:

Een eerste soort zijn de **patroniemen** of vadersnamen, afgeleid van de naam van de stamvader. Pieter, de zoon van Jan, werd al gauw 'Pieter Jans Sone' genoemd. En 'Jans Sone' evolueerde in de daaropvolgende eeuwen tot Janssen of Jans. Tielemans zou afgeleid zijn van de Germaanse voornaam Diederik; in Vlaanderen Tijl. Geeroms is een patroniem van het Germaanse 'ger-helm' of kan ook een variant zijn van de Franse naam Jérôme, op zijn beurt een afgeleide van de heiligennaam Hieronymus. Segers zou een patroniem zijn van de Germaanse voornaam 'sigi-harja'.

En dan zijn er uiteraard ook de moedersnamen of **metroniemen**, afgeleid van de naam van de stammoeder. Pieter, de zoon van Gertrudis, heette al vlug 'Pieter Trudis', of Truyens, of Truyden. Maris is een metroniem uit de Bijbelse voornaam Maria.

Een derde soort (zoals al eerder vermeld) was verbonden aan **plaatsnamen (toponiemen)** of kenmerkende landschappen. Pieter die woonde in een drooggelegd broek ging al gauw door het leven als "Peeter van (het) drooghenbroeck", later geëvolueerd tot Van Drooghenbroeck. Of "Peeter Uyt den broeck", geëvolueerd tot Pieter Uytbroeck. Of Pieter van Schelfegem, een toponiem in Hillegem (Herzele), geëvolueerd tot Pieter Van Schelvergem. Vandenhoutte zou dan weer afgeleid zijn van het toponiem 'hau', een ontbost gebied (om er akkerland van te maken). Namen als Van Den Bogaert, Bogaert(s), Neuckermans/Neukermans (naam afgeleid van de boomgaard waar okers of okkernoten groeiden), De Neucker (idem), Van De Neucker (idem), horen ook in dit rijtje thuis.

Een vierde soort werd afgeleid van een **beroepsnaam**. Bij Pieter Timmermans bv. is geen verdere uitleg nodig. Er zijn genoeg andere voorbeelden voorhanden. Denk maar aan De Schrijver (griffier), Schrijvers, De Smedt (smid), Schrynemackers (schrijnwerker), Cuijvers (kuiper), Straetmans (stratenmaker), Coquenpot (kookpot wat

verwijst naar kok) of De Vyldere (vijler).

Een vijfde soort werd gekoppeld aan een bepaald **lichaamskenmerk** of een bepaalde karaktereigenschap of een bepaalde kunde. Namen als Pieter De Lange, Pieter De Grote, Pieter Lang(e)n(e)us, Pieter de Vos (hoogroodharige of Venetiaans blond; kan ook verwijzen naar een vos, i.e. een leperd), Pieter de Goede of Pieter Desurge-loose (zorgeloze) spreken voor zichzelf. Namen als De Schuyffeleer, De Peyper (schalmei- of herdersfluitpeler), De Tromp (de bijnaam voor een trompetter, een bazuinblazer of een trommelaar) wijzen op een specifieke vaardigheid.

Een zesde soort werd afgeleid van een **huisnaam of een streeknaam**. De eerste 'stenen', versterkte woningen met veelal een stenen benedenverdieping en een houten opbouw, huizen van meestal leden uit de rijkere klasse, kregen al gauw een naam. Pieter die in de 'Haeseleer' woonde (omdat er een hazelaar voor de deur stond) werd aangesproken als Pieter uit den Haeseleer, al gauw verkort tot Pieter D'Haeseleer. Of Pieter uit den Beer, een taverne met een beer als uithangbord. Werde al gauw Pieter Den Beer. En voor iemand die de naam Van Buggenhoutt, Van Brusselen, Van Aelst, Van Ninove of Van Snick (Zinnik/Soignies) draagt, is de herkomst ook duidelijk.

En dan zijn er de **vondelingennamen**.

Afgeleid van de vindplaats van de boreling: Pieter Van Steenweghe, Pieter Verbruggen, Pieter Vlaminx (gevonden in de Vlamingenstraat), Pieter Stoel, Pieter Grafsteen, Pieter Pupegaele (gevonden in een (Westvlaamse) kruiwagen), Pieter Vandendurpel (op de dorpel) of Pieter Van Dyck (gevonden op de dijk).

Afgeleid van het tijdsmoment: Pieter Maenlicht, Pieter Van De Bel (op het moment dat de nachtwacht zijn bel deed klingen), Pieter Bynagt ('s nachts), Pierre Toussaint (gevonden op Allerheiligen) of Pieter Mertens (gevonden op 11 november, feest van Sint-Maarten) of zelfs ene 'Napoleon Verwacht': op 9 mei 1810 werd de Grote Keizer verwacht op het stadhuis van Gent. Toeval wil dat op diezelfde voormiddag een baby werd gevonden achter het stadhuis. Deze naamgeving is authentiek!

Afgeleid van de weersomstandigheden: Pieter Koudt, Pieter Nevel, Pieter Oostwindt, Pieter Eysel, Pieter Vanderwinden of Pieter De Donder.

Afgeleid van de kenmerken van de boreling: Pieter De Schreeuwer, Pieter Bleckaert (bloot gevonden), Pieter Petit of Pieter Grootvoet.

En uiteindelijk de meest idiote namen waarvoor op het eerste gezicht niet onmiddellijk een verklaring kan worden gevonden of die kant noch wal raken, maar die veelal toch uit een spotnaam zijn ontstaan. Denk maar aan Pieter Zondergeld, Pieter Den Bloote (lafaard), Pieter Severaer, Pieter Deseure (zuur).

Bij het surfen op internet heb ik in de archieven van het stadsarchief van Leuven zelfs twee lijsten van oude familienamen gevonden die einde 18de eeuw uit de ganzenveer van de klerk van de binnenburgemeester zijn gevloeid. Was het als grap bedoeld of als geheimschrift? Of een protestboodschap tegen de bezetter? We zullen het nooit weten. Het is een opsomming van wel degelijk bestaande familienamen. Kijk goed en lees maar eens luidop:

Komtons, Helpen, Uytten, Slaever, Nije, Vande, Booze, Tyran.

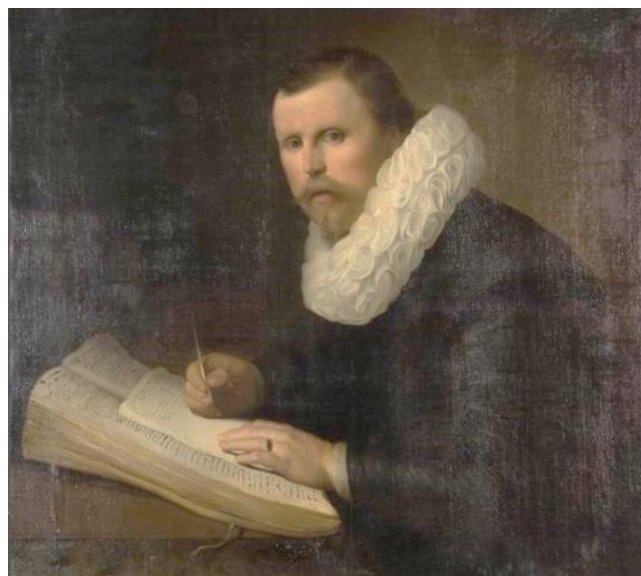
En ook: Enfin, Alles, Gaetoem, Zeep, Ende, Maegere, Ratten, Worden, Vet, Metge, Stolen, Goed, Zoodat, Stelen, Rooven, Plunderen, Geene, Zonde, Meer, Enis, Helaes, Onder, Watti, Rannen, Leiven, Wij (rannen verwijst vermoedelijk naar 'grillige goden', bij uitbreiding 'grillige tijden').

Heel bizar allemaal, maar ik wou het jullie toch niet onthouden.

Trouwens, wie graag zelf de herkomst van zijn familienaam wenst op te zoeken, moet maar eens gaan neuzen in het "Woordenboek van de familienamen in België en Noord-Frankrijk. Grondig herziene en vermeerderde uitgave. L.J. Veen Amsterdam/Antwerpen, 2003" van Dr. Frans Debrabandere. Of ga eens een kijkje nemen op de volgende site:

<http://home.scarlet.be/~tsd22610/Fpage-Hor.htm>.

Tenslotte nog dit: onze familienamen zijn officieel vastgelegd in 1795, tijdens de beginjaren van de Franse overheersing. Een wet die nog steeds geldt. Sindsdien kan er, tenzij om gewichtige redenen, niets meer aan de spelling van de namen gewijzigd worden en kunnen er ook geen nieuwe namen meer worden gevormd. Het aantal familienamen kan enkel worden uitgebreid door instroom van buitenlanders. Uiteraard waren er ook de klassieke vergissingen die door de gemeentegriffier werden gemaakt.

Of ook nog omdat de vader die de geboorte kwam aangeven niet geletterd was zodat de griffier op het gehoor moest afgaan en er soms dan maar met zijn klak naar gooide. Trouwens het was vroeger ook de gewoonte dat na de doop de doopheffers (de peter en de meter) in een van de talrijke dorpscafeetjes of in de huizen waar werd 'geschonken' gingen 'tracteren'. Een goede dorpsheer die naam waardig ging uiteraard mee met de feestvierders. Het valt dan ook te begrijpen dat de brave man bij zijn terugkeer het parochieregister niet altijd even accuraat meer kon invullen. Dit terzijde.

In elk geval, een goed voorbeeld is de naam Laurent, familienaam van ene Nicolaes, een van mijn voorouders, een kuiper die hier in de 18de eeuw is aangespoeld en afkomstig was van Ghoy (Lessen). Zijn nazaten schrijven nu hun naam als Laurent/Lauran/Lorang/Lorrang/Loran. Andere voorbeelden zijn legio. Denken we bv. ook maar aan de verschillende schrijfwijzen van: Elpers/Helpers; Anthoons/Anthoens/Antoons; Van Den Houwe

Vanden Houwe, Van Den Houwe, Vandenhouwe of Vandenhauwe; De Smedt /De Smet /Desmedt/Desmet/Desmeth/Desmit /Smits /Smets; Vanderveken/Vander Veken/Van Der Veken; Cautaerts/Cautaers; Tielemans/Thielemans/Tieleman/Tilman of Van Lanckere/Vanlanckere/Valanger. (Einde van deel I)

Willy De Smedt

Stamboombabel

De voorbije maanden kwamen heel wat mensen op de eerste zaterdag van de maand een bezoek brengen aan onze Erfgoedkelder. Daar werden ze opgewacht door Günther De Mel die hen vooruit kon helpen in hun stamboonderzoek. Vaak kwamen daar zo'n boeiende zaken naar boven dat Günther besloot om regelmatig het resultaat van zo'n stamboombabel aan de Rausalezers mee te geven. De sportliefhebbers zullen alvast blij zijn met onze eerste 'stamgast'...

Wist je dat...

onze wereldkampioen wielrennen op de weg en Belgisch kampioen tijdrijden, **Remco Evenepoel**, zijn voorouders langs vaders kant hier woonden. Vier generaties Evenepoel in Strijtem en 3 generaties in Borchtlombeek. Hierna volgt de opsomming van voorvaderen;

Stamgrootvader Adrianus Evenepoel, ° te Liedekerke op 16 september 1672 en † te Borchtlombeek voor 1752 (1), gehuwd met Isabella Walckiers. Stamvader Adrianus Evenepoel, ° circa 1695 te Borchtlombeek en alhier †, gehuwd op 24 november 1720 met de Pamelse Isabella De Keghel.

Oudbetovergrootvader Judocus Evenepoel, ° circa 1730 in Borchtlombeek en alhier † op 27 augustus 1809, hij was pachter en brouwer, gehuwd te Borchtlombeek op 24 juli 1757 met pachteres Maria Anna Kestens.

Oudovergrootvader Antonius Petrus Evenepoel, ° te Borchtlombeek op 22 oktober 1767 en † te Strijtem op 7 april 1840, wethouder, landbouwer, gehuwd op 3 februari 1791 met

de Strijtemse Maria Magdalena Van Nechel. Oudgrootvader Petrus Josephus Evenepoel, ° te Borchtlombeek op 29 november 1800 en † te Strijtem op 17 augustus 1862, landbouwer, gehuwd te Strijtem op 23 januari 1832 met de Wambeekse Maria Anna Van Vaerenbergh. Oudvader Judocus Eduardus Evenepoel, ° te Strijtem op 7 februari 1845 en † hier op 19 juni 1911, landbouwer, gehuwd te Strijtem met Antonia Bické uit Meerbeke. Betovergrootvader Josephus Benedictus Evenepoel, ° 7 april 1876 te Strijtem en alhier † in 1960, plaveier - vloerlegger, gehuwd te Sint-Katharina-Lombeek op 27 januari 1909 met Eugenia Catharina Timmermans. We eindigen met overgrootvader René Edouard Evenepoel, ° te Strijtem op 21 januari 1910 en † te Anderlecht op 8 maart 1985, gehuwd met Maria Van Der Perre.

(1) De Parochieregisters van Borchtlombeek gingen voor een groot deel verloren in een brand en zijn maar beschikbaar vanaf 1752.